

La terre lointaine de Cathay

La venue des Arabes en Espagne révéla aux Espagnols l'existence, en dehors de l'Europe, d'une civilisation prospère. De même, Byzance connaissait la puissance redoutable de ses voisins de l'Est. Mais la plupart des Européens ignoraient ce qu'il y avait au-delà des limites de l'Europe. S'ils avaient entendu parler de Cathay, c'était comme d'un pays extrêmement éloigné, d'où les marchands rapportaient certaines épices.

- En réalité, l'Europe avait déjà bénéficié des apports de la Chine, mais par voie détournée : personne n'en connaissait l'origine exacte.

La soie dont se parait l'aristocratie romaine était fabriquée en Chine; les Romains appelaient l'Asie au-delà du Gange Sericum (Soie). C'est seulement au ^{vi}e siècle après J.-C. que la soie fut fabriquée en Europe, après que des moines eurent apporté des œufs de vers à soie en Grèce. A l'époque des dernières croisades, la sériculture et l'industrie de la soie étaient florissantes en Sicile, en Espagne, en Italie, et s'introduisaient dans le sud de la France (Avignon, puis Lyon). La fabrication du papier commença également en Chine. Au ^{vi}e siècle, des prisonniers chinois, capturés par les Musulmans, enseignèrent cet art à leurs maîtres; bientôt la connaissance du procédé de fabrication pénétra en Europe par l'Espagne.

A la fin du ^{xiii}e siècle, un voyageur vénitien, Marco Polo, publia le récit des voyages qu'il avait accomplis alors qu'il était au service du khan Koubilaï (voir page 66). Il avait passé dix-sept ans en Chine. Son livre était un document

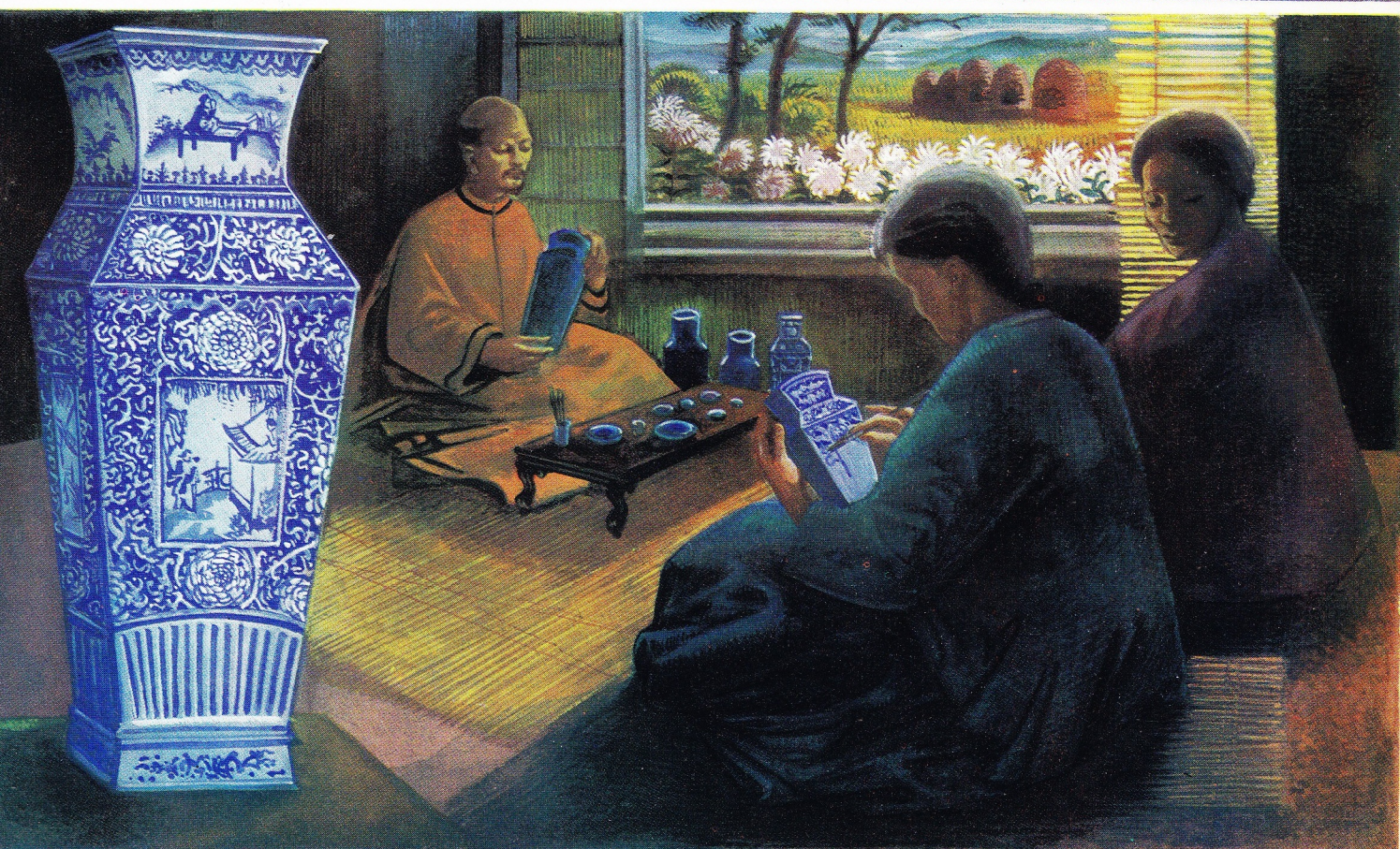
extraordinaire. Les Européens furent émerveillés. Plus tard, des missionnaires confirmèrent la véracité des écrits du Vénitien. Mais une révolte partie du sud établit la dynastie des Ming. Les contacts directs avec l'Europe sont rompus et ne seront repris que très partiellement au ^{xvi}e siècle (voir page 116).

Les voyageurs arrivant d'une Europe qui émergeait à peine du Moyen Age, étaient stupéfaits de ce qu'ils voyaient en Chine. Le système d'écriture, par exemple, différait totalement de ce qu'ils connaissaient jusque-là. Chaque caractère signifiait une idée, mais aucun de ces caractères ne correspondait à un son. Ainsi un Chinois du nord et un Chinois du sud comprenaient les caractères de la même façon, mais ils prononçaient les mots différemment. Étonnante aussi pour les Européens était la façon dont les Chinois choisissaient les fonctionnaires (ou mandarins). Ce n'était pas, comme en Europe, des puissants ou des nobles, mais des citoyens qui avaient réussi un examen. Et cet examen portait principalement sur la connaissance des enseignements du grand philosophe Confucius (551-479 avant J.-C.).

Plus stupéfiants encore étaient les travaux de construction des ingénieurs chinois. Déjà à l'époque de la dynastie Sui (580-618), la Chine avait des canaux navigables reliant les fleuves. Certains de ces canaux pouvaient porter des navires de plus de 500 tonneaux. Les Chinois excellaient aussi dans l'art de la poterie et de la porcelaine; leurs réalisations dans ce domaine devaient atteindre leur apogée sous la dynastie mandchoue qui commença en 1644.

En haut : un grand canal creusé par les Chinois il y a près de 1.300 ans.

En bas : porcelaine chinoise de la dynastie mandchoue.

HET AFGELEGEN LAND CATHAY

Na de verovering door de Arabieren werd Spanje er zich tijdens de middeleeuwen van bewust, dat buiten de grenzen van Europa een bloeiende wereld bestond. Ook de mensen uit Byzantium wisten maar al te goed, hoe machtig de Aziatische volkeren waren, die de oostelijk van hun land gelegen gebieden bewoonden. Maar tot de tijd van de kruistochten wisten de meeste Europeanen weinig over de wereld buiten het christendom. Zelfs als ze ooit over Cathay, of China, hadden gehoord, beschouwden ze het toch slechts als een verafgelegen streek, waar zo nu en dan eens wat specerijen vandaan kwamen.

In feite had China aan Europa al heel wat voordelen bezorgd. Maar ze waren langs zulke omwegen gekomen, dat de meesten hun oorsprong niet beseften. De zijde die de Romeinse aristocratie tooide, werd aanvankelijk in China vervaardigd en via de oude "zijdewegen" over land naar de oostelijke grenzen van het Romeinse rijk gebracht. Niet eerder dan tijdens de zesde eeuw werd de zijde voor het eerst in Europa gefabriceerd en wel in het gebied van Constantinopel. In de tijd van de latere kruistochten hadden Sicilië, Italië, Spanje en Zuid-Frankrijk alle een bloeiende zijdenijverheid. Ook de vervaardiging van papier vond haar oorsprong in China. Chinese gevangenen, die door de mohammedanen tijdens een schermutseling aan de grens van het mohammedaanse rijk gevangengenomen werden, onderwezen de kunst aan hun overwinnaars. Daarna verspreidde de kennis van deze methode zich langzaam over alle delen van Europa. Het drukken met houten blokken begon eveneens in China, in de achtste of de negende eeuw van onze jaartelling. Ten tijde van de kruistochten drong het in de mohammedaanse landen door, om vandaar uit westelijk Europa te bereiken.

Aan het eind van de dertiende eeuw begon een uitzonderlijke gebeurtenis de aandacht van Europa op China te vestigen. De Venetiaanse reiziger Marco Polo had de geweldige tocht naar het hof van Kublai Khan gemaakt en in dienst van de khan zendingen naar China en Indië ondernomen. Toen hij in 1299 het verhaal van zijn reizen bekendmaakte, stonden de Europeanen versteld door de pracht van het door hem beschreven China. Later vertrokken

Dominicaner monniken als zendelingen naar China en zij bevestigden later grotendeels de geschriften van Marco Polo. In de zestiende eeuw ontstonden de eerste contacten op grote schaal tussen Europa en het fabelachtige land Cathay. Jezuïetenmissies werden er gevestigd en in 1557 stichtten de Portugezen een kolonie te Macao, nabij Kanton.

De mensen die naar China reisden vanuit een Europa, dat maar pas de middeleeuwen achter zich had gelaten, moeten heel erg hebben opgekeken toen ze de vele gedachten leerden kennen, die daar werden toegepast. Ten eerste maakten ze kennis met een schrijfsysteem, dat verschilde van alles wat ze ooit op dit gebied hadden gezien. In dit stelsel vertegenwoordigt elk geschreven symbool een gedachte, terwijl geen enkel symbool enig verband houdt met de klank van een woord. Op deze wijze is het mogelijk dat een man uit Noord-China en een man uit Zuid-China, die woorden heel verschillend uitspreken, beide dezelfde geschreven lettertekens begrijpen. De manier waarop China zijn ambtenaren aanstelde, moet al even verwonderlijk zijn geweest voor de Europeanen, die gewoon waren dat hoge regeringsposten slechts aan de rijken of aan de edelen werden toegekend. Reeds in de eerste eeuw vóór Christus werden de Chinese ambtenaren door middel van examens in wedstrijdvorm gekozen, zoals dat tegenwoordig ook bij ons het geval is. De kandidaten werden voornamelijk ondervraagd over hun kennis in de leer van K'ung-fu-tze, of Confucius, de grote Chinese filosoof, die in de zesde eeuw en in het begin van de vijfde eeuw vóór Christus leefde.

Voor Europeanen moeten China's bouwkundige prestaties en de hoge ontwikkeling van de kunsten en ambachten nog meer verbazing hebben gewekt. Reeds sinds de tijd van de Sui-dynastie (580-618 van onze jaartelling) bestonden in China scheepvaartkanalen, die de ene rivier met de andere verbonden. Door sommige van deze kanalen konden schepen met een inhoud van meer dan 500 ton varen. Ook op het gebied van de vervaardiging van aardewerk en porselein was China waarschijnlijk Europa ver vooruit, hoewel het Chinese porselein slechts onder de Manchu-dynastie, die in 1644 begon, haar hoogste trap van vervolmaking bereikte.

Boven : Eén van de grote Chinese scheepvaartkanalen, bijna 1300 jaar geleden gebouwd. **Onder** : Chinees porselein van de Manchu-dynastie.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.